

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. De gratiâ excitante & adjuvante.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPV TATIO CXI.

De nonnullis divisionibus gratia.

SECTIO PRIMA.

Divisiones quedam gratia proponuntur.

I. *Gratia in naturalem & supernaturalem diuisio.*

PRIMA itaque diuisio gratia jam posita est, qua nimirum dividitur in naturalem & supernaturalem: circa quam solum notandum, gratiam seu beneficium supernaturale duplex esse, quoad substantiam scilicet & quoad modum: gratia supernaturalis quoad substantiam illa est, quae simpliciter, & in entitate talis est atque a nulla vi creatam produci naturaliter potest. Talis est gratia habitualis, & habitus infusus, unio hypostatica; & similia. Gratia vero seu beneficium supernaturale quoad modum est quod simpliciter naturae vires non superat; in his tamen circumstantiis produci ab iis sine auxilio hic & nunc indebito non potuisset, ut visus caeco restitutus &c.

Gratia supernaturalis duplex, quoad substantiam, & quoad modum.

II. *Diuisio gratia in creatam & increatam.*

Dividitur secundum gratiam in creatam & increatam: haec (quae est vera gratia & maximum beneficium nobis gratuito a Deo collatum) est primum ipsa dilectio & voluntas Dei, qua nos gratis ab aeterno amavit, & dona nobis supernaturalia ex benignitate sua & munificentia conferre voluit. Praeterea Verbum ipsum divinum fuit verissima gratia, & maximum beneficium humanitati Christi, & nobis per Incarnationem collatum. Deinde Deus vere se & suam entitatem increatam dat hominibus per visionem beatam: unde in materia de visione cum communi Theologorum sententia ostendimus beatitudinem nostram, non esse visionem tantum, sed etiam Deum, & ex utroque unum integrari finem ultimum completum.

Gratia in creatam in particulari explicatur.

III. *Spiritus Sanctus est vere donum, & gratia.*

Spiritus Sanctus item in Scriptura dicitur vere nobis datus, unde & vocatur donum & gratia: Charitas Dei, inquit Apostolus ad Romanos 5. v. 5. *Diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*: quod optime tradidit Sanctus Augustinus Sermone 61. de verbis Domini cap. 1. his verbis, *Gratia quippe Dei, Donum Dei est, donum autem maximum ipse Spiritus Sanctus est, & ideo gratia dicitur.* Quod ulterius confirmatur;

Notio gratia ulterius declaratur.

sicut enim concursus generalis Dei increatus, in actu primo debitus libero arbitrio, non est donum omnino gratuitum, utpote quid aliquo modo illi connaturale, ideoque non censetur gratia, sed natura, ut inter alios bene advertit Stapletonus lib. 4. de gratia & libero arbitrio, cap. 1. ita dilectio, & alia increata, plane naturae indebita, recte censeri possunt gratia. Gratia vero creata sunt dona ipsa supernaturalia, quae Deus in tempore homini infundit: de quibus reliquis nobis erit sermo.

IV. *Gratia sanctificans & gratis data.*

Tertio itaque dividitur gratia in gratiam sanctificantem, & gratis datam. Per priorem non gratiam tantum habituales intelligimus, quae formaliter per se iustificat, & habitus infusos eam consequentes, sed dona omnia supernaturalia, quae ad

sanctificationem illa accipientis quoquo modo ordinantur, ac proinde includit auxilia etiam actualia, & inspirationes, quae vel ad primam iustificationem, vel illius augmentum tendunt. Per gratiam vero gratis datam (licet nulla sit gratia, quae non detur gratis) intelligunt Theologi dona illa, quae alicui ad bonum aliorum infunduntur: quare ut docet S. Thomas 1. 2. q. 172. art. 4. etiam in peccatoribus reperiri possunt. Idem asserit Sanctus Gregorius homilia 17. in Ezech. & confirmat ex verbis illis Christi Matth. 7. v. 22. *Multi dicent mihi in illa die, Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos, discedite a me qui operamini iniquitatem.* Ad idem propositum loquitur S. Paulus 1. ad Corinthios 13. initio: *Si linguis hominum loquar & Angelorum &c. Si habuero prophetiam, si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.*

Quid nomine gratia gratis data proprie intelligatur.

Gratia gratis data inveniri non possunt in peccatoribus.

Gratiae gratis datae communitur numerantur haec novem, quas ponit Apostolus prima ad Corinthios 12. v. 8. his verbis: *Alii per spiritum datur sermo sapientiae, alii sermo scientiae secundum eundem spiritum, alii fides in eodem spiritu, alii gratia sanctorum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spiritum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.* De quibus subtilissime Suarez hic Prol. 3. cap. 5. per totum, & optime eas declarat S. Thomas q. 111. art. 4. nec circa illas aliud occurrit notandum, quam quod gratiae gratis datae, licet primario ad aliorum, totiusque etiam Ecclesiae bonum ordinentur, possunt nihilominus nonnunquam conferre ad bonum habentis: sicut e contra gratia sanctificans licet per se & primario spectet ad utilitatem illius in quo est, per accidens tamen ad aliorum bonum redundare potest.

V. *Gratia gratis data numerantur novem.*

Gratia gratis data primario ad aliorum bonum ordinantur, conferunt tamen interdum ad bonum habentis.

SECTIO SECUNDA.

De gratia excitante & adjuvante.

QUARTA gratiae diuisio ad primum membrum spectat diuisiois praecedentis, gratiam scilicet sanctificantem, quae ulterius dividitur in habituales & actuales, de quibus deinceps agemus: deinde in excitantem & adjuvantem, in operantem & cooperantem, in praeventientem concomitantem & subsequentem, in sufficientem & efficacem: quae omnes suis quaeque locis sunt examinanda.

I. *Quidam gratia sanctificans diuisio.*

Divisionis itaque gratiae in excitantem & adjuvantem meminit S. Augustinus lib. 2. de peccatorum meritis & remissione, cap. 18. *Quo modo, inquit, ad Deum nos convertimus, nisi ipso excitante, atque adjuvante non possumus.* Eandem etiam late declarat Concilium Trid. sess. 6. cap. 5. & 6. & can. 3. & 4. Quam in rem pulchre S. Bernardus lib. de Gratia & Libero arbitrio, prope finem:

II. *Gratia excitans & adjuvans.*

S. Augustinus. *Conatus,*

S. Bernardus Conatur, inquit, nostri ad bonum casti sunt, si non adjuventur, & nulli, si non excitentur.

III. Gratia excitans est illa, qua Deus primò hominem movet & excitat, atque ad bene agendum invitat; quæ motio est in genere causa moralis & intentionalis: Tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, ut loquitur Concilium Tridentinum, cap. 6. citato, juxta illud Apocalypsis 3. Ego sto ad ostium & pulso. Ad hanc proinde spectant illuminationes omnes, & inspirationes, ac motus etiam plerumque voluntatis, quibus homo incitatur ad bonum: unde gratiam excitantem in vitali aliquâ motione & operatione consistere indubitatum videtur.

IV. Dixi, motus voluntatis hic etiam plerumque intercedere, illos nimirum, quibus homines indeliberato quodam modo, vel in bono delectantur, & pellicuntur, vel terrentur à malo, & consequenter facilitatur per hos motus profectio illius, hujus fuga. Hujusmodi tamen motus voluntatis non sunt de essentiâ gratiæ excitantis. Ratio est, quia gratia excitans simpliciter in eo solum consistit, quod ad consensum eliciendum est necessarium, non verò in eo quod tantum facilitat; cogitatio autem quæ plenè repræsentat & proponit objectum, sufficit ut voluntas illud amplectatur, idque vel actu naturali vel supernaturali, si adsint principia supernaturalia, physicè sufficientia. Deinde Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5. ait exordium justificationis sumi à gratiâ præveniente, id est, inquit, à vocatione; ergo in solâ vocatione constituit essentialiter gratiam prævenientem, seu excitantem: vocatione autem ad intellectum pertinet; imò inspiratio idem sonat ac illuminatio, nam Concilium Arafricanum ait Fidem inspirari à Deo.

V. Licet ergo, quando imperfecto quodam modo, ut frequenter fit, immituntur inspirationes seu cogitationes, oriuntur etiam quidam motus, sive ii naturales sint entitativè, ut contendit P. Vasquez disp. 185. sive supernaturales ut volunt alii, sicut etiam contingit in naturalibus, ubi ad hujusmodi imperfectas cognitiones sequuntur indeliberati quidam affectus, qui motus primò primi appellantur: at verò quando plena & perfecta habetur objecti cognitio, potest immediatè voluntas liberè in illud ferri. Unde in Angelis negant plurimi motus hosce indeliberatos reperiri; ergo non sunt de essentiâ gratiæ prævenientis, seu excitantis: & idem dicunt nonnulli de hominibus in statu innocentiz. Imò aliquando contra inclinationem naturalem, etiam vehementer amplectitur objectum aliquod voluntas; ergo tunc fit præcisè ratione illuminationis, & actus intellectus.

VI. Neque huic contrarii sunt S. Augustinus, & alii Patres dum gratiam Dei movere animam dicunt mediâ suavitate cordibus infusi; item Deum dare omnibus incredibilem suavitatem in credendo & consentiendo; voluntatem etiam non moveri, nisi aliquid occurrat, quod delectet animam, & id genus alia: vel enim loquuntur de ipso consensu libero, qui in nobis fit cum delectatione, vel de suavitate objectivâ, quam, ubi apparet in objecto repræsentata per actum intellectus, amplectitur voluntas, eique præbet consensum.

VII. Deinde, quando aliud præter cognitionem requirunt Patres, ad hoc ut præbeat consensum, nos aliud etiam ponimus, nempe gratiam adjuvantem, seu auxilium supernaturale, ad consensum eliciendum physicè concurrans. Deinde solum docent contra Pelagium, non sufficere scientiam legis & doctrinæ, exterius propositam, seu scientiam speculativam naturaliter acquisitam, sed ulterius requiri doctrinam quandam internam, à Deo animæ infusam, & ad eam movendam proportionatam. Hæc est clara mens S. Augustini, qui gratiam excitantem congruam semper ferme ponit in actu intellectus: sic lib. de Gratiâ, cap. 23. & de Prædestinatione Sanctorum, c. 8. ait eam sitam esse in internâ illa doctrinâ, qua fiunt homines docibiles Dei, &c. item de Spiritu & Lit. cap. 33. Visorum, inquit, susceptionibus agit Deus ut velimus. Denique ita frequenter gratiam hanc prævenientem seu excitantem statuit S. Augustinus in vocatione, quæ propriè est actus intellectus, ut nullus de mente ipsius ambigendi relictus sit locus. Tandem dici potest loqui Patres, non de eo quod ad gratiam excitantem simpliciter est necessarium, sed quod ut plurimum contingit; ut plurimum autem oriuntur hujuscemodi motus in voluntate, quibus ad rectè agendum invitamur, & trahimur.

Quamvis motus voluntatis spectant ad gratiam excitantem.

Motus voluntatis non spectant ad essentiam gratiæ excitantis, sed soli actus intellectus.

Quo sensu dicant Patres, Deum movere animam mediâ suavitate cordibus infusi.

Qua ratione ad consensum eliciendum aliud requirunt Patres præter actum intellectus.

SECTIO TERTIA.
Alia quedam de Gratia excitante & adjuvante.

HANC gratiam excitantem operatur Deus in nobis sine nobis, ut loquuntur Theologi, desumptumque est ex S. Augustino de Gratiâ & Libero arbitrio, cap. 17. ubi Deus, inquit, ut velimus sine nobis operatur, id est gratiam illam excitantem, seu actum intellectus independentem à nostrâ libertate, sicque sine nobis, non quidem physicè concurrentibus, cum hæc gratia sit actus vitalis, sed sine nobis liberè consentientibus; unde meritò actio illa soli Deo tribuitur, qui liberum nostrum arbitrium, seu voluntatem formo, ut ita dicam, desiderat vel peccati oppressam, interno hoc clamore vocationis & sanctæ cogitationis excitat, & paulatim ad consensum liberè eliciendum perducit: ita Suarez lib. 3. de Auxiliis, cap. 4. initio, Vasquez hic, disp. 185. cap. 2. Molina in Concordiâ, quest. 14. & alii communiter.

Circa gratiam adjuvantem dicendum cum Belarmino lib. 1. cap. 2. Suarez loco proximè citato, Molinâ & aliis, præcipuè sitam esse in supernaturali auxilio effectivo, per quod quis potens efficitur ad consensum præstandum: sic enim S. Augustinus de Corrept. & Gratiâ, cap. 10. asseruit fuisse in Adamo gratiam adjuvantem, id est auxilium sufficiens divinæ gratiæ citra consensum. Quare frustra aliqui contendunt gratiam adjuvantem nihil aliud esse, quam ipsam gratiam excitantem, prout voluntati jam consentienti assitit intentionaliter, & movet ad consensum. Ad hanc ergo gratiam pertinet quicquid tenet se ex parte actus primi in ordine supernaturali ad efficiendum simul cum homine consensum pium, quales sunt habitus infusi, & quicquid illorum loco sive internum, sive externum ad eundem finem conferitur. Utrum autem inter partes gratiæ adjuvantis numerari debeat concursus simultaneus Dei ad actus supernaturales, ut vult Suarez lib. 2. de Auxiliis, cap. 3. questio fortè est de nomine, cum concursus generalis supernaturalis non minùs debeat causæ create supernaturali completæ, quam concursus generalis naturalis causæ naturali: quare hoc negat Molina q. 14. a. 13. citato.

Gratiam excitantem operatur Deus in nobis sine nobis.

In quo sensu sit essentialis conceptus gratiæ adjuvantis.

Gratia adjuvans distinguitur ab excitante.

Quædam præsent ad gratiam adjuvantem.

Offenditur S. Augustini gratiam excitantem statueri in actu intellectus.

I. Gratiam excitantem operatur Deus in nobis sine nobis.

II. In quo sensu sit essentialis conceptus gratiæ adjuvantis.

Gratia adjuvans distinguitur ab excitante.

Quædam præsent ad gratiam adjuvantem.